

”Man kan ikke lave et gennemsnit mellem noget og ingenting”

Krigsomkostningerne ved lockouten har været meget store, lige nu er det en udfordring, siger KL’s tidligere næstformand Erik Fabrin. Men på den lange bane vil det her være det rigtige for folkeskolen og for lærerne, mener han.

Af Thorkild Thejsen

”Vi kan se, at du også skal tale med vores administrerende direktør, derfor kan du alligevel ikke få svar fra Erik Nielsen. Han er jo også forhenværende formand, og der er trods alt grænser for vor meget logistik vi vil bruge på dit projekt.”

Sådan lød telefonbeskeden fra KL’s hovedkvarter dagen efter, at man havde meddelt, at Erik Nielsen ikke ville interviewes, men gerne ville svare skriftligt på mine spørgsmål. Men sådan blev det altså ikke, selv om jeg argumenterede for, at jeg gerne ville tale med flest mulige af KL’s forhandlere ”for at få et så nuanceret og retvisende billede som muligt” af, hvad der skete før og under forhandlingerne om lærernes arbejdstid og under lockouten i sommeren 2013.

Heldigvis ville KL’s daværende næstformand Erik Fabrin gerne svare på spørgsmål ”bare det kan foregår over telefonen.” Så det blev aftalen.

Præmisser for samtalen

Dagen før interviewet fik jeg en mail, hvor Fabrin ridsede vilkårene for interviewet op.

”Mine svar vil have udgangspunkt i følgende præmisser om de daværende tjenestetidsaftaler,” skrev han. Så var banen kridtet op.

”1: Folkeskolen har igennem en årrække i forhold til sammenlignelige lande performet utilfredsstillende. Det gælder også/især i forhold til udsatte børn. For det enkelte barn og for samfundet er dette i en globaliseret verden uholdbart.

2. En række analyser/undersøgelser understreger, at tjenestetidsaftalerne i sig selv er en barriere for at ændre udviklingen.

3. Med erfaringen fra tidligere overenskomster anses det for udelukket, at DLF frivilligt vil opgive tjenestetidsaftalen.

4. Tjenestetidsaftalen er nøglen til ledelsesretten. Enten har du den, eller også har du den ikke. DLF har den nu, og det har ikke ført til tilfredsstillende resultater”.

Din tredje præmis kan vel kun betyde, at KL havde som udgangspunkt, at der ikke kunne indgås et kompromis med DLF, så det var nødvendigt med en konflikt?

”Jeg har skrevet de fire præmisser, så du inden kunne se, hvad der er min indgang til det. Det er klart, at i forberedelserne og i vores strategiske overvejelser, der indgår jo overvejelser om vores krav er rimeligt og ordentligt. Og er det sandsynligt, at vi kan komme igennem med det? Siden 1993 har Danmarks Lærerforening haft forhandlingsretten, og den situation har vi med vekslende succes forsøgt at komme ud af ved hver eneste overenskomstforhandling lige siden”.

"2008-overenskomsten kalder Mads Lebech et 'kulturbrud'. Og den fine udtalelse kom han jo med, netop fordi det hele tiden er vores udgangspunkt, at vi skal helt af med arbejdstidsaftalen. Han måtte så bare erkende, at det kunne han ikke komme i '08, og det resultat, han leverede, var en form for en fleksibel arbejdstidsaftale. Det var så langt, vi kunne komme dengang".

DLF havde ledelsesretten

"I 2013 indså vi, at det ikke gav nogen mening at prøve at brodere videre på aftalen, det vil ikke give de nødvendige ændringer. Hvis vi skal videre, så skal vi lave det helt om. Jeg fortryder lidt, at jeg skrev, at det var udelukket, at Lærereforeningen ville helt af med arbejdstidsaftalen, for man kan jo ikke udelukke noget som helst. Men vi vurderede altså, at når vi ville helt og aldeles af med arbejdstidsaftalen, så ville det være et realistisk scenario, at det ville ende i en konflikt, fordi det er svært at se Danmarks Lærereforening frivilligt opgive den. For det første, fordi DLF ikke frivilligt ville opgive ledelsesretten. Og for det andet, fordi hele Danmarks Lærereforenings organisation jo er bygget op på, at de har alle de mange mennesker, der render rundt og forhandler hele tiden. Det er, om jeg så må sige, en meget stor del af deres legitimitet".

Hvad mener du med, at Lærereforeningen har ledelsesretten?

"Det er jo virkeligheden. Det er sådan, det er. Som den eneste faglige organisation i dette land, har Danmarks Lærereforening ledelsesretten. For alle andre ændredes det i 1899, så arbejdsgiverne har ledelsesretten, de faglige organisationer har konfliktretten".

Jeg har spurgt skoleledere, hvilke dispensationer, de skulle have for at realisere det, som skolereformen kræver. De har svaret, at det kan lade sig gøre uden dispensationer. 'Det er mig, der er leder her. Det hele kan lade sig gøre også med 2008-aftalen', lød svaret fra en af dem.

"Sådan har det heldigvis også været i praksis mange steder. Men det er kun så længe den lokale lærerkreds, den lokale skoleleder og kommunalbestyrelsen har været enige. I min egen kommune var vi nået rigtig langt, fordi vi havde et rigtig, rigtig fint samarbejde. Men det ændrer jo ikke ved, at fra et ledelsesmæssigt, organisatorisk og styringsmæssigt synspunkt, handler det om, hvad man gør, hvis ikke modparten vil være med, og det er en realitet, at tjenestetidsaftalen er skruet sådan sammen, at hvis Lærereforeningen ikke vil være med, så kan skolelederen og kommunen ikke gøre noget imod det. Det bliver på Lærereforeningens nåde og barmhjertighed, om noget kan lade sig gøre".

"Mit principielle synspunkt holder fuldstændig vand, og det er, at tjenestetidsaftalen indebærer, at ledelsesretten ligger i Danmarks Lærereforening - hos fagforeningen. Havde det så været hos den enkelte lærer, kunne vi måske have haft en diskussion om det. Konflikten var jo ikke mod de enkelte lærere - det var i imod Danmarks Lærereforening".

Intet muligt kompromis

Det, du siger, er, at da I fastlagde strategien og opstillede kravene, indså I, at I måtte tage en konfrontation, fordi man ikke kan lave et kompromis mellem, den aftale I havde i forvejen og så ingenting?

"Det er helt rigtigt, ja. Ledelsesretten er efter min mening udelelig, og hvis to parter hver især vil have den, er der ikke mulighed for et kompromis. Man ikke kan lave et gennemsnit mellem noget og ingenting".

Derfor så I, at så måtte det koste det, som det nu kom til at koste med lockout og lovindgreb?

"Når vores hypotese er, at det ikke er muligt at få Danmarks Lærerforening til frivilligt at opgive tjenestetidsaftalen, måtte vi jo gøre op med os selv, om vi så var villige til at forfølge det. Der kender man jo de arbejdsretlige spilleregler, og svaret var: 'Ja, det mål var vi villige til at forfølge. Og så er jeg tilbage ved mine andre præmisser. Skolen performer ikke godt nok, og tjenestetidsaftalen er i sig selv en barriere. Derfor måtte den helt væk".

Og for at performe ordentligt, må skolelederne kunne agere, uden af DLF kan blande sig?

"Ja. Helt præcist".

Regeringen beslutter at forhandle skolereform stort set parallelt med overenskomstforhandlingerne. Hvordan havde I det med det?

"Altså, alt, hvad vi gjorde her, kunne jo give problemer. Men når du analyserer situationen ned til bundlinjen, så var den sådan, at hvis vi kom igennem med at fjerne tjenestetidsaftalen, så ville vi enten kunne lave en stor besparelse på folkeskolen, eller også kunne vi bruge pengene på selvopfundne forbedringer af skolen. Og der var ingen, der lagde op til besparelser. Derfor er det jo helt logisk, at regering og folketing siger, at der er to ben i det projekt. Det ene ben er: Hvem har ledelsesretten hos skoleejerne? Og det andet er: Hvad er det for et indhold, der er i folkeskolen? Regeringen og Folketinget har via lovgivningen en meget stor del af indholdsindflydelsen, så var det da meget naturligt, at regeringen ville benytte lejligheden til at få puttet et andet og nyere indhold ind i skolen".

Ja, i regeringsgrundlaget kan man jo læse, at det var deres ambition at lave en skolereform. Men I kunne jo godt have sagt: Nu forhandler KL og Moderniseringsstyrelsen først overenskomster, og når I så er færdige, så forhandler regeringen en skolereform igennem. Diskuterede I ikke, at det kunne give problemer at blande processerne sammen?

"Det kan godt være, at vi ville have overvejet en adskillelse, hvis nogen kunne have givet et fornuftigt og præcist svar på, hvor lang en pause, der skulle være mellem den ene og den anden aktion, for at Lærerforeningen ville gå positivt ind i reformdelen. Men det var der jo ikke nogen, der kunne forudsige".

"Men i den gode verden, som vi jo i høj grad tænkte i, sagde vi til hinanden, at det givetvis ville blive vanskeligt og rejse mange følelser at få vores krav om afskaffelse af tjenestetidsaftalen igennem. Men når vi så var kommet igennem med det, kunne man jo forestille sig, at vi kunne komme videre sammen, arbejdsgiverne og lærerne. Det er det, vi igen og igen og igen appellerer til Lærerforeningen om: Jamen, kom nu videre, lad os nu prøve at få en god arbejdsplads ud af det her. Lad os prøve at få en god folkeskole ud af det, og så videre og så videre".

Krigsomkostninger

Mange lærere - og jeg taler ikke kun om DLF - er stadig forbitrede over, at de blev kørt over af KL og regeringen?

"Jo, helt bestemt, sådan er det jo. På kort sigt har der været en for stor krigsomkostning. Eller ikke for stor en krigsomkostning, vi kan jo ikke gøre det om, men krigsomkostningen på kort sigt har været meget stor. Samtidig er jeg hundrede procent overbevist om, at på den lange bane vil det her være det rigtige for folkeskolen og for lærerne. Alle arbejder på at finde hinanden igen i et ordentligt samarbejde. Men lige nu, der er det da bestemt en udfordring".

Om et par år vil alle sige: 'Ja, det var en ulykkelig konflikt, men nu er den i den grad fortid, og nu er vi enige om, at tage alle gevinsterne hjem?'

"Jamen, sådan er det jo. I de enkelte kommuner, på den enkelte skole, på det enkelte lærerværelse er der i helt overvejende grad en ordentlig stemning, en vilje til at komme videre. Der er en optagethed af, at fra 1. august står vi med en ny folkeskolereform og nye muligheder for ledelse uden indblanding udefra, og det må vi finde nogle løsninger på".

Jeg har interviewet en erfaren, 60-årig lærer til bogen. Hun siger: Jeg var vred, og det var en hæslig konflikt med lockout og lovindgreb, men »nu giver jeg altså reformen og de nye regler en chance«. Er det den generelle holdning, mener du?

"Det er jo bare et vidunderligt udsagn. Det er jo lige præcis derhen, vi skal. Og det kommer vi".

Den 13. november 2012 var KL's top til møde i Finansministeriet med hele fire ministre og to departementschefer. Hvis det havde været KL's formand, dig, Ziegler og direktøren, der mødtes med finansministeren, så kunne jeg forstå det. At arbejdsgiverne, KL og Moderniseringsstyrelsen, skulle koordinere overenskomst. Men Antorini, Vestager og Annette Vilhelmsen og Statsministeriets departementschef er der også. Virker det ikke meget specielt, at der skulle fire stærke ministre og de to stærkeste departementschefer til at matche KL, hvis det kun drejede sig om koordinering af overenskomstkraft?

"Der ikke spor specielt. Det er ligesom under økonomiforhandlingerne. Når vi forhandler på det her niveau, så er den nuværende regering altid repræsenteret af finansministeren og Margrethe Vestager som kommunernes minister, og af Annette Vilhelmsen som det tredje parti i regeringen. Sådan er det med alle flerparti-regeringer. Det er der i sig selv ikke noget mærkværdigt i. Og det, der skete her, det var jo, at vi som de to store offentlige arbejdsgivere, staten og kommunerne, skulle ind i et forhandlingsforløb, og der skal vi naturligvis kende hinandens hovedsynspunkter, strategier, økonomirammer og så videre og så videre"

Talte I både om overenskomst og skolereformen? Antorini var der også – og Statsministeriets departementschef?

"Ud over det, jeg allerede har sagt, vil jeg ikke sige noget som helst om det møde den 13. november. Det giver ikke mening, at den type møder refereres".

Ganske kort tid efter kom regeringens udspil 'Gøre en god skole bedre', og her kan man læse, at det er en præmis, at KL bliver nødt til at hente noget mere undervisning ud af lærerne, for at regeringen kan realisere reformen?

”Det er korrekt. Men du kan også vælge at se det i et andet perspektiv. Den tidligere regering ville også meget gerne lave en folkeskolereform, og det står i den nuværende regerings regeringsgrundlag, så det er jo noget, der har ligget i pipelinen for os alle rigtig længe. Og den fælles økonomiske dagsorden for alle efter den finansielle krise er jo, at vi skal have mere og bedre service for de samme penge”.